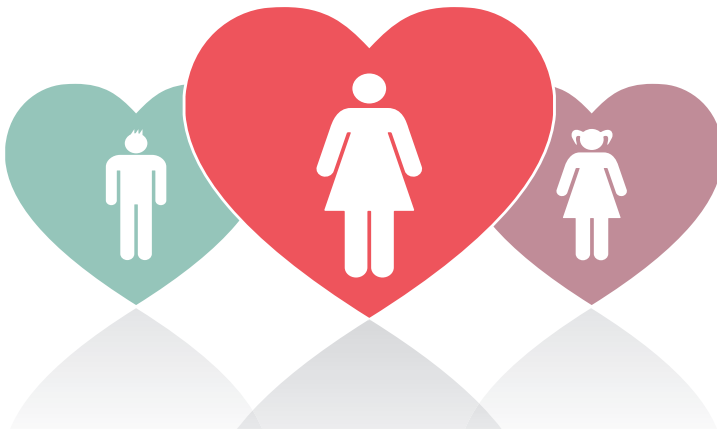

POLOŽAJ SAMOHRANIH RODITELJA
NA TRŽISTU RADA
U REPUBLICI SRBIJI
ANALIZA I PREPORUKE

FONDACIJA ANA I VLADE DIVAC

Analiza je izrađena u okviru projekta:
“Jačanje rodne jednakosti i položaja samohranih roditelja na tržištu rada”
koji se implementira uz finansijsku podršku Evropske unije. Sadržaj analize je odgovornost
Fondacije Ana i Vlade Divac i ne odražava stavove Evropske unije.

Projekat sufinansira Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom.

Analiza o položaju samohranih roditelja na tržištu rada

Izdavač: Fondacija Ana i Vlade Divac

Za izdavača: Ana Koeshall

Dizajn i prelom: Grid Point d.o.o.

Tiraž: 500

Beograd, 2018. godine

POLOŽAJ SAMOHRANIH RODITELJA
NA TRŽISTU RADA
U REPUBLICI SRBIJI
ANALIZA I PREPORUKE

FONDACIJA ANA I VLADE DIVAC

Sadržaj

UVOD	6
ZAŠTITA SAMOHRANIH RODITELJA U REPUBLICI SRBIJI	7
ZAPOŠLJIVOST SAMOHRANIH RODITELJA (SR) - ZAPOSLENI I NEZAPOSLENI SAMOHRANI RODITELJI, DRŽAVNE INSTITUCIJE I PREDUZEĆA – KLJUČNI NALAZI	9
METODOLOGIJA	9
SAMOHRANI RODITELJI – KLJUČNI NALAZI	10
ASOCIJACIJE NA POJAM	10
AUTOPERCEPCIJA	10
UPOZNATOST SA PROGRAMIMA POMOĆI SR	11
KORIŠĆENJE POSTOJEĆIH PROGRAMA	12
PREDLOZI ZA POBOLJŠANJE POLOŽAJA SR	13
PREDLOZI U VEZI SA LAKŠIM DOLAŽENJEM DO POSLA SR	13
PREFERIRANA USTANOVA ZA KORIŠĆENJE PROGRAMA POMOĆI SR	14
ZAPOSLENI SAMOHRANI RODITELJI I NALAŽENJE POSLA	14
ISKUSTVA SAMOHRANIH RODITELJA SA POSLODAVCIMA	15
USKRAĆENOST PRAVA NA RAD	15
PREDUZEĆA – KLJUČNI NALAZI	17
ASOCIJACIJE NA POJAM SAMOHRANIH RODITELJA	17
PRIMENA PROPISA I DEFINICIJA SAMOHRANOG RODITELJA	17
EVIDENCIJA I KRITERIJUMI EVIDENCIJE SAMOHRANIH RODITELJA	18
PROGRAMI POMOĆI RODITELJIMA	18
SPREMNOST NA UČESTVOVANJE U PROGRAMU USKLAĐIVANJA RADA I RODITELJSTVA	19

ISKUSTVA SA ZAPOSLENIM SAMOHRANIM RODITELJIMA I PERCEPCIJA PRODUKTIVNOSTI	19
UPOZNATOST SA PROBLEMIMA SAMOHRANIH RODITELJA	19
OLAKŠICE KOD ZAPOŠLJAVANJA SAMOHRANIH RODITELJA	20
UPOZNATOST SA PROBLEMIMA SAMOHRANIH RODITELJA	20
OLAKŠICE KOD ZAPOŠLJAVANJA SAMOHRANIH RODITELJA	21
OBAVEŠTENOST SAMOHRANIH RODITELJA O POGODNOSTIMA KOJE MOGU DA OSTVARE	21
RODNA RAVNOPRAVNOST	21

DRŽAVNE INSTITUCIJE – KLJUČNI NALAZI	22
ASOCIJACIJE NA POJAM SAMOHRANI RODITELJ	22
POZICIJA SAMOHRANIH RODITELJA	22
DEFINICIJA SAMOHRANIH RODITELJA, INTERNI PROPISI I PRIMENA	23
EVIDENCIJA SAMOHRANIH RODITELJA	24
POSEBNE USLUGE NAMENJENE SAMOHRANIM RODITELJIMA	24
PREDLOG POBOLJŠANJA POLOŽAJA SAMOHRANIH RODITELJA	25
NOSIOCI REŠAVANJA PROBLEMA ZAPOŠLJAVANJA SAMOHRANIH RODITELJA	25
PROGRAMI POMOĆI SAMOHRANIM RODITELJIMA	26
UPOZNATOST SA INICIJATIVOM ZA POMOĆ SAMOHRANIM RODITELJIMA	27
OPAŽANJE SAMOHRANIH RODITELJA I NJIHOVE UPUĆENOSTI U MERE I USLUGE KOJE SU IM NA RASPOLAGANJU	27

INTEGRALNI ZAKLJUČCI	28
-----------------------------	-----------

STRATEŠKI PRAVCI U RADU NA POBOLJŠANJU POLOŽAJA SAMOHRANIH RODITELJA - PREDLOZI	29
--	-----------

UVOD

Imajući u vidu izazove sa kojima se suočavaju samohrani roditelji u oblasti rada i zapošljavanja, Fondacija Ana i Vlade Divac i Centar za dostojanstven rad, u saradnji sa preduzećem za istraživanje javnog mnjenja Proinsight, razvili su analizu o položaju samohranih roditelja na tržištu rada.

Niska stopa zaposlenosti samohranih roditelja, kao i činjenice da je čak 34,5 odsto porodica gde jedan roditelj brine o jednom ili više dece izloženo riziku od siromaštva¹, te da je u 80 odsto takvih domaćinstava nosilac žena, podstakli su nas da ovu temu postavimo visoko na agendi naših aktivnosti.

Cilj analize je da se prikupe informacije o mogućnostima za pristup tržištu rada i uzrocima nezaposlenosti roditelja koji sami brinu o deci i da se kreiraju preporuke za unapređenje politika iz ove oblasti.

Analiza je urađena na uzorku koji je indikativan, a nalazi koji su dobijeni predstavljaju polaznu tačku za dalja istraživanja u ovoj oblasti, kao i smernice za razvoj adekvatnih usluga podrške, programa informisanja i zagovaranje za donošenje novih odluka, mera i servisa. Sve aktivnosti usmerene su na podršku zapošljavanju samohranih roditelja.

Rezultati analize namenjeni su donosiocima odluka i relevantnim akterima iz javnog /civilnog /poslovnog sektora koji su zainteresovani za unapređenje uslova za rodnu jednakost na radom mestu i usklađivanje rada i roditeljstva.

Analiza je urađena u okviru projekta **“Jačanje rodne jednakosti i položaja samohranih roditelja na tržištu rada u Srbiji”** koji realizuje Fondacija Ana i Vlade Divac, u partnerstvu sa Centrom za dostojanstven rad i uz finansijsku podršku Evropske unije.

Fondacija Ana i Vlade Divac

ZAŠTITA SAMOHRANIH RODITELJA U REPUBLICI SRBIJI

Samohrano roditeljstvo nije adekvatno prepoznata pravna kategorija u Republici Srbiji. Ustav Republike Srbije, u članu 66. stav 1, samohranom roditelju garantuje posebnu zaštitu, u skladu sa zakonom. U pojedinim propisima mogu se naći odredbe kojima se regulišu određena prava, situacije ili pitanja od značaja za samohrane roditelje. Međutim, ne postoji jedinstvena pravna definicija ovog pojma, kao ni njegovih osnovnih pojava oblika. Ne postoje ni opšteprihvaćeni kriterijumi na osnovu kojih bi neko lice moglo dobiti ovaj status, što u praksi dovodi do različitih shvatanja o tome ko je samohrani roditelj, odnosno ko se faktički nalazi u ovom statusu. Tako se, u zavisnosti od prava koje roditelj u konkretnom slučaju želi da ostvari, pojam samohranog roditelja različito tumači.

U zavisnosti od faktora koji dovode do pojave samohranog roditeljstva, na osnovu važećih propisa Republike Srbije, moglo bi se govoriti o samohranom roditeljstvu u pravnom i faktičkom smislu. Samohrani roditelj u pravnom smislu jeste onaj roditelj koji se sam stara o detetu u situaciji u kojoj je drugi roditelj preminuo, ili je nepoznat, ili je lišen roditeljskog prava. Ovakav zaključak proističe iz odredbe Porodičnog zakona prema kojoj roditeljsko pravo, između ostalog, prestaje smrću roditelja, punoletstvom deteta (osim u situaciji kada postoje uslovi za produženje roditeljskog prava), kao i lišenjem roditelja roditeljskog prava odlukom nadležnog suda. Sa druge strane, samohrani roditelj u faktičkom smislu jeste roditelj koji se sam stara o detetu u okolnostima u kojima je drugi roditelj živ, nije lišen roditeljskog prava, ali iz nekog razloga faktički ne vrši svoja prava i dužnosti roditelja (na primer ne ostvaruje kontakt sa detetom, ne daje izdržavanje, ne učestvuje u donošenju bitnih odluka o životu deteta i slično). U ovu grupu mogli bi se svrstati roditelji čija je samohranost uzrokovana razvodom, rastavom, izdržavanjem kazne zatvora drugog roditelja, odsluženja vojnog roka, bolesti drugog roditelja, njegovog dužeg boravka u inostranstvu i slično. Imajući navedeno u vidu, pravno definisanje pojma samohranog roditelja mora da uvaži pravni tretman roditeljstva u našem pravnom sistemu, ali ne sme da ima za posledicu zanemarivanje onih roditelja koji se u faktičkom smislu svakodnevno sami staraju o svojoj deci. Zbog toga, precizna pravna definicija predstavlja prvi korak na putu prepoznavanja i jednakog ostvarivanja prava lica kojima treba priznati svojstvo samohranih roditelja.

Samohrani roditelji se, u sistemu koji ih kao takve ne prepoznaje, suočavaju sa brojnim problemima, kao što su: nerešeno stambeno pitanje, nezaposlenost, diskriminacija prilikom zapošljavanja, diskriminacija na radu i u vezi sa radom, nedostatak novca, izostanak plaćanja izdržavanja za dete od strane drugog roditelja, nedostatak pomoći drugog roditelja u procesu brige o detetu, neinformisanost samohranih roditelja o njihovim pravima, odsustvo adekvatne društvene – institucionalne i vaninstitucionalne podrške itd. Za većinu navedenih i drugih problema koji opterećuju samohranog roditelja postojeći propisi ne sadrže adekvatna zakonska rešenja ili, ako postoje, u praksi često izostaje pravovremena i potpuna primena zakona.

¹ PREMA PODACIMA ANKETE O PRIHODIMA I USLOVIMA ŽIVOTA (THE SURVEY ON INCOME AND LIVING CONDITIONS – SILC 2015)

Na međunarodnom nivou, zaštita samohranih roditelja proizilazi iz uspostavljenih principa zaštite materinstva i roditeljstva, sadržanih u aktima Ujedinjenih nacija, Saveta Evrope i Evropske unije, koji su smernica ali i svojevrsan okvir nacionalnog sistema zaštite. Značajni aspekti ove zaštite vrše se kroz zabranu diskriminacije na osnovu bračnog i porodičnog statusa. Poseban značaj imaju međunarodni standardi zaštite porodice koji se primenjuju i na porodice sa jednim roditeljem (jednoroditeljske porodice) na temelju kojih se realizuju različiti mehanizmi podrške roditeljima da se adekvatno staraju o svojoj deci. Konačno, zaštita samohranih roditelja dobija svoj potpuni smisao kada se posmatra kroz prizmu zaštite deteta i obezbeđenja svih potrebnih uslova za njegov pravilan i potpun razvoj. Razumevanje relevantnih međunarodnih pravnih standarda ima posebnu važnost budući da je pravna zaštita materinstva, roditeljstva i porodice u Republici Srbiji opredeljena i međunarodnim obavezama koje je naša država preuzela brojnim međunarodnim ugovorima. Njima se utvrđuju okviri zaštite osnovnih ljudskih prava.

Kada je reč o nacionalnim propisima, postoji veći broj zakona i podzakonskih akata kojima se neposredno ili posredno regulišu prava roditelja uopšte, kao i posebna prava samohranih roditelja (Zakon o socijalnoj zaštiti, Zakon o finansijskoj podršci porodici sa decom, Porodični zakon, Zakon o radu, Zakon o zabrani diskriminacije i drugi). Međutim, na polju zaštite samohranih roditelja, naš pravni sistem je daleko od zaokruženog, dok se postojeći propisi neretko primenjuju selektivno, neujednačeno, pogrešno, ili njihova primena u potpunosti izostaje. Uočeni problemi vezuju se, između ostalog, za nepostojanje zakonske definicije samohranog roditelja, nepostojanje evidencije o samohranim roditeljima, diskriminaciju žena, trudnica, porodice, samohranih majki i očeva, zatim nedovoljnu iskorišćenost pojedinih instituta radnog prava i nepostojanje posebne zaštite radno angažovanih roditelja van radnog odnosa, neprepoznavanje samohranih roditelja kao korisnika usluga socijalne zaštite, nepoštovanje sudskih odluka o vršenju roditeljskog prava od strane drugog roditelja, nemogućnost ostvarivanja prioriteta prilikom upisa u vrtić dece čiji roditelji nisu zaposleni i nemogućnost obezbeđenja adekvatnih uslova stanovanja.²

ZAPOŠLJIVOST SAMOHRANIH RODITELJA (SR) - ZAPOSLjeni I NEZAPOSLjeni SAMOHRANI RODITELJI, DRŽAVNE INSTITUCIJE I PREDUZEĆA – KLJUČNI NALAZI

METODOLOGIJA

Metodološki pristup ovoj tematici zahtevao je uvid u mišljenja tri različite populacije. Na jednoj strani su mišljenja samohranih roditelja, na drugoj mišljenje državnih organa koji u svom procesu rada dolaze u kontakt sa samohranim roditeljima, a na trećoj mišljenja preduzeća koja zapošljavaju, između ostalih, i samohrane roditelje.

POPULACIJA 1 - SAMOHRANI RODITELJI

CILJ ISTRAŽIVANJA: Potreban uvid od strane samohranih roditelja, kako oni vide sebe, državne institucije i preduzeća sa kojima dolaze u kontakt

NAČIN PRIKUPLJANJA PODATAKA: Anketa intervjuisanjem putem on-line upitnika

UZORAK: 120 ukupno, od toga 60 samohranih roditelja koji nisu zaposleni i 60 samohranih roditelja koji su zaposleni.

DUŽINA ANKETE: Prosečno 15 minuta

TIP UZORKA: Prigodan uzorak dostupne populacije

VREMENSKI OKVIR ISTRAŽIVANJA: 14.02.2018 – 03.03.2018.

POPULACIJA 2 – DRŽAVNE INSTITUCIJE

CILJ ISTRAŽIVANJA: Uvid u njihov odnos prema samohranim roditeljima; stavovi državnih institucija kroz anketiranje donosioca odluka i neposrednih izvršilaca u institucijama

NAČIN PRIKUPLJANJA PODATAKA: "B2B" anketa sa intervjuisanjem putem on-line upitnika

UZORAK: 15 donosioca odluka i/ili neposrednih izvršilaca (Nacionalna služba za zapošljavanje, lokalne samouprave, centri za socijalni rad, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti)

DUŽINA ANKETE: Prosečno 10 minuta

TIP UZORKA: Prigodan uzorak dostupne populacije

VREMENSKI OKVIR ISTRAŽIVANJA: 27.03.2018 – 10.04.2018.

POPULACIJA 3 – PREDUZEĆA

CILJ ISTRAŽIVANJA: Uvid u njihov odnos prema samohranim roditeljima, stavovi prema samohranim roditeljima kroz anketiranje donosioca odluka i neposrednih izvršilaca u tim institucijama

NAČIN PRIKUPLJANJA PODATAKA: Anketa sa intervjuisanjem putem on-line upitnika.

UZORAK: 14 donosioca odluka i/ili neposrednih izvršilaca

DUŽINA ANKETE: Prosečno 10 minuta

TIP UZORKA: Prigodan uzorak dostupne populacije
VREMENSKI OKVIR ISTRAŽIVANJA: 27.03.2018 – 10.04.2018.

² PREUZETO IZ PUBLIKACIJE: ZAŠTITA SAMOHRANIH RODITELJA U REPUBLICI SRBIJI ANALIZA PRAVNOG OKVIRA I PREPORUKE, ARSIĆ, RELJANOVIĆ, PETROVIĆ, 2015.

SAMOHRANI RODITELJI – KLJUČNI NALAZI

ASOCIJACIJE NA POJAM

Na pitanje šta im je prva asocijacija kada čuju "samohrani roditelj", nešto više od trećine (36%) od ukupnog broja ispitanih (zaposleni i nezaposleni samohrani roditelji) navodi život pun teškoća, žrtvovanja i borbe. Međutim, kada se sagledaju mišljenja unutar grupa, ovu asocijaciju ima čak 75% nezaposlenih samohranih roditelja, i samo 14% među zaposlenih. Prema ovim rezultatima, nezaposlenost bitno utiče na doživljaj sebe i sopstvenog života.

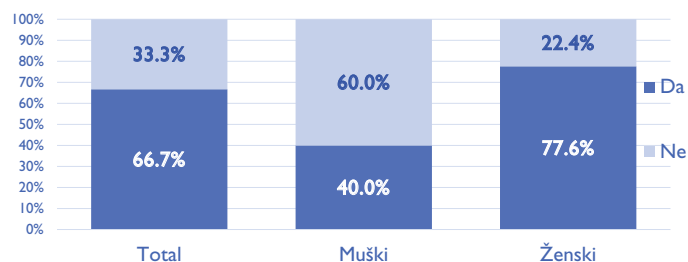

PITANJE: Na sta prvo pomislite kada cujete SAMOHRANI RODITELJ?
Ukupna populacija, N=120, 100% ukupne populacije; Otvoreno pitanje; Više odgovora

Od svih odgovora izdvojio se jedan, koji najbolje sažima skoro sve ostale dobijene odgovore: "Žongliranje sa više loptica, a nijedna ne sme da ti padne.", koji je dala zaposlena samohrana majka jednog deteta, srednjih godina.

AUTOPERCEPCIJA

Veći broj (dve trećine) od ukupnog broja ispitanih smatra da se nalazi u lošijoj situaciji od ostatka populacije, pri čemu žene koje su samohrani roditelji nepovoljnije vide sebe nego što to čine samohrani očevi.

PITANJE: Da li smatrate da se kao samohrani roditelj nalazite u potencijalno lošijoj poziciji za ostvarenje nekih prava, nego ostatak populacije?
Ukupna populacija, N=120, 100% ukupne populacije; Zatvoreno pitanje; Jedan odgovor

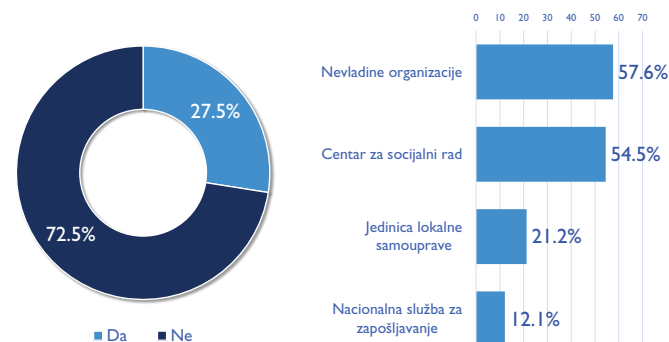
Kao razlog za ovakvu autopercepciju roditelji najčešće navode obaveze koje nameće roditeljstvo onoga koji preuzme brigu o detetu (36%) i obaveze na poslu (34%). Takođe se pominje i nedostatak pomoći države (17%), kao i nedostatak ili potpuni izostanak beneficija na radnom mestu (16%).

UPOZNATOST SA USTANOVAMA ZA PRUŽANJE POMOĆI

Blizu tri četvrtine roditelja (72%) nije upoznato sa tim koje ustanove pružaju pomoć samohranim roditeljima, dok među onima koji jesu upoznati najčešće se navode nevladine organizacije (57%) i centri za socijalni rad (54%). Interesantno je da samo 12% ispitanika Nacionalnu službu za zapošljavanje navodi kao ustanovu za pružanje pomoći samohranim roditeljima.

Upoznatost sa programom namenjenim isključivo samohranim roditeljima je na sličnom nivou kao i upoznatost sa ustanovama – 74% ispitanih samohranih roditelja nije upoznato sa postojanjem bilo kakavog programa

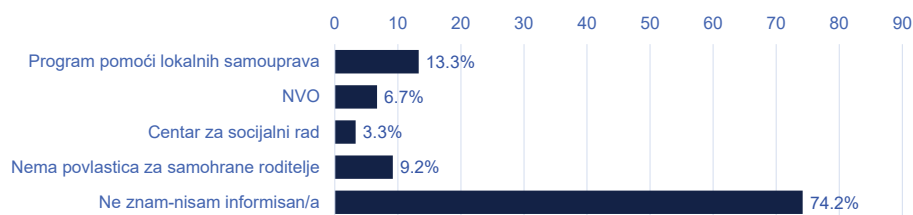

PITANJE: Da li znate da postoje ustanove koje su usmerene ka pomoci samohranim roditeljima?
Ukupna populacija, N=120, 100% ukupne populacije; Zatvoreno pitanje; Jedan odgovor

PITANJE: Koje su to ustanove?
Ukupna populacija, N=33, Baza: oni koji su znaju da postoje ustanove koje su usmerene ka pomoci za samohrane roditelje (28% od ciljane populacije); Otvoreno pitanje; Više odgovora

UPOZNATOST SA PROGRAMIMA POMOĆI SR

Većina ispitanih nije informisana o programima pomoći samohranim roditeljima (74%). Oni koji su se izjasnili da su upoznati, kao programe navode pomoć preko Lokalne samouprave (13%), organizacija civilnog društva (7%) i Centra za socijalni rad (3%).

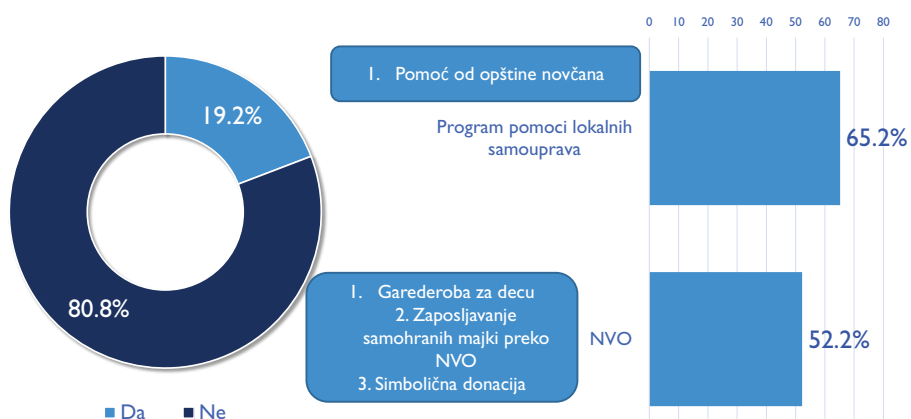

PITANJE: Za koje programe znate da su usmereni isključivo na pomoć samohranim roditeljima?

Ukupna populacija, N=120, Baza: 100% od ciljane populacije; Otvoreno pitanje; Više odgovora

KORIŠĆENJE POSTOJEĆIH PROGRAMA

Postojeće programe namenjene isključivo pomoći samohranim roditeljima je koristilo nešto manje od jedne petine ispitanih (19%). Oni koji su koristili program pomoći, najčešće su ostvarivali to pravo dobijanjem novčane pomoći od opštine (65%) ili preko organizacija civilnog društva (52%) kroz zapošljavanje, dobijanje garderobe za decu i putem simboličnih donacija.

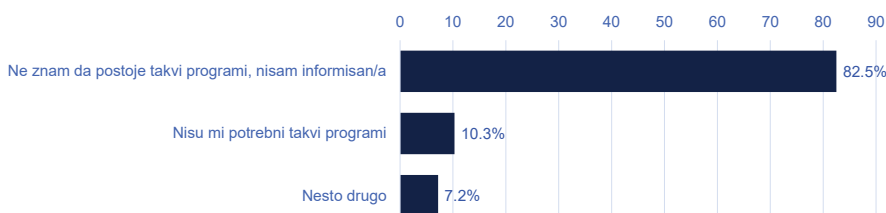
PITANJE: Da li ste nekada koristili programe koji su bili usmereni isključivo na pomoć samohranim roditeljima?

Ukupna populacija, N=120, 100% ukupne populacije; Zatvoreno pitanje; Jedan odgovor

PITANJE: Ako ste koristili neke programe pomoći samohranim roditeljima, koji su to programi bili?

Ukupna populacija, N=23, Baza: oni koji su koristili programe pomoći za samohrane roditelje (19% od ciljane populacije); Otvoreno pitanje; Više odgovora

Kao glavni razlog za nekorisćenje programa pomoći se navodi **neinformisanost** (82%).

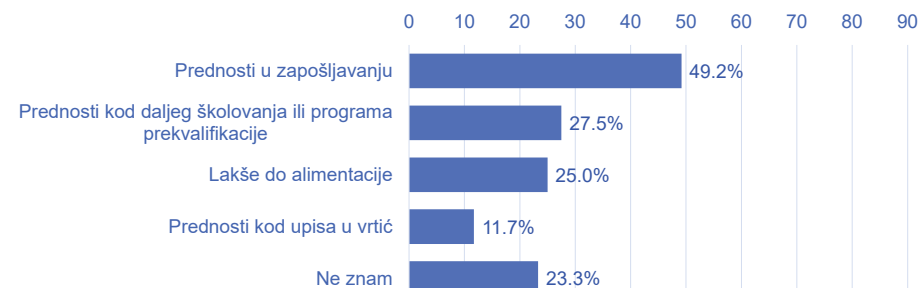
PITANJE: Ako niste koristili programe koji su Vasi razlozi zašto ih niste koristili?

Ukupna populacija, N=97, Baza: oni koji nisu koristili programe pomoći (81% od ciljane populacije); Otvoreno pitanje; Više odgovora

PREDLOZI ZA POBOLJŠANJE POLOŽAJA SR

Skoro polovina ispitanih (49%) smatra da bi glavna pomoć samohranim roditeljima bila davanje **prednosti prilikom zapošljavanja**.

Kao mere koje bi lokalne samouprave trebalo da preduzmu u cilju poboljšanja ukupnog položaja samohranih roditelja navode se i prednost kod daljeg školovanja i prekvalifikacije (27%), pomoć kod ostvarivanja prava na alimentaciju (25%) i prednost kod upisa dece u vrtić (11%).

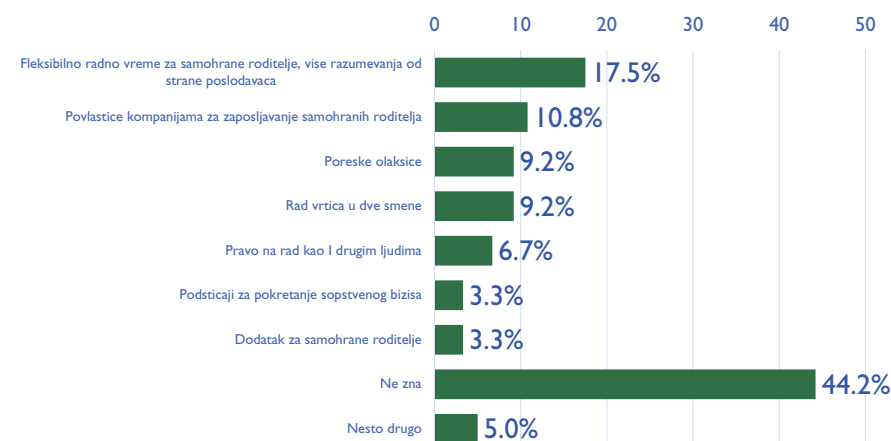

PITANJE: Koje mere biste preporučili za usvajanje lokalnim samoupravama i državnim institucijama u cilju popravljanja ukupnog položaja Samohranih roditelja?

Ukupna populacija, N=120, Baza: 100% od ciljane populacije; Otvoreno pitanje; Više odgovora

PREDLOZI U VEZI SA LAKŠIM DOLAŽENJEM DO POSLA SR

Najčešći predlozi koje su davali samohrani roditelji koji su učestvovali u ispitivanju su bili vezani, sa jedne strane za potrebe roditelja u smislu pružanja fleksibilnog radnog vremena (17%), a sa druge strane za kompanije, na primer davanje povlastica kompanijama koje zapošljavaju samohrane roditelje (10%), davanje poreskih olakšica (9%) i slično.

PITANJE: Sta biste predložili zakonodavcu u cilju lakšeg dolaska do posla Samohranih roditelja?

Ukupna populacija, N=120, Baza: 100% od ciljane populacije; Otvoreno pitanje; Više odgovora

PREFERIRANA USTANOVA ZA KORIŠĆENJE PROGRAMA POMOĆI SR

Kada bi u nekoj situaciji ipak koristili program pomoći, samohrani roditelji najčešće navode organizacije civilnog društva (72%) kao ustanove izbora, zatim, u značajno manjoj meri jedinice lokalne samouprave (9%), Centar za socijalni rad (6%), Nacionalnu službu za zapošljavanje (2%), Centar za socijalni rad (6%) i Nacionalnu službu za zapošljavanje (2%).

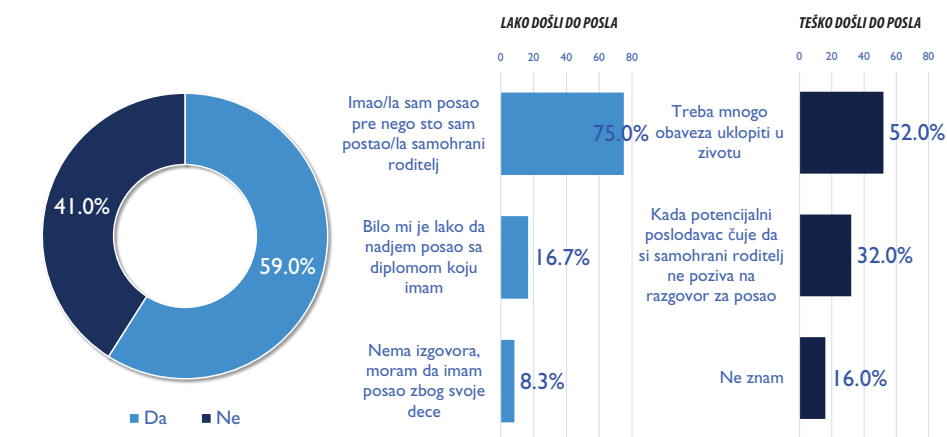
PITANJE: Ako bi u nekoj situaciji ipak koristili programe pomoci samohranim roditeljima, bez obzira da li ste ih ranije koristili ili ne, preko koje ustanove bi voleli da taj program koristite?

Ukupna populacija, N=120, Baza: 100% od ciljane populacije; Zatvoreno pitanje; Više odgovora

ZAPOSLENI SAMOHRANI RODITELJI I NALAŽENJE POSLA

Većina zaposlenih roditelja izjavljuje da nije imalo problema kod pronalaženja posla (59%), prvenstveno zbog toga što su već bili zaposleni kada su postali samohrani roditelji (75%) ili zbog tražene struke (17%).

Među onima koji su odgovorili da nisu lako došli do posla, kao najčeći razlozi navode se uklapanje mnogobrojnih obaveza sa poslom (52%), ali i nespremnost poslodavca da zaposli samohranog roditelja.

PITANJE: Da li Vam je kao zaposlenom, bilo lako da nadete zaposlenje imajući u vidu porodicne obaveze Samohranog roditelja??

Ukupna populacija, N=61, ZAPOSLENI 51% od ukupne populacije; Zatvoreno pitanje; Jedan odgovor

PITANJE: Možete li da nam objasnite u kom smislu Vam je bilo LAKO da nadjete zaposlenje?

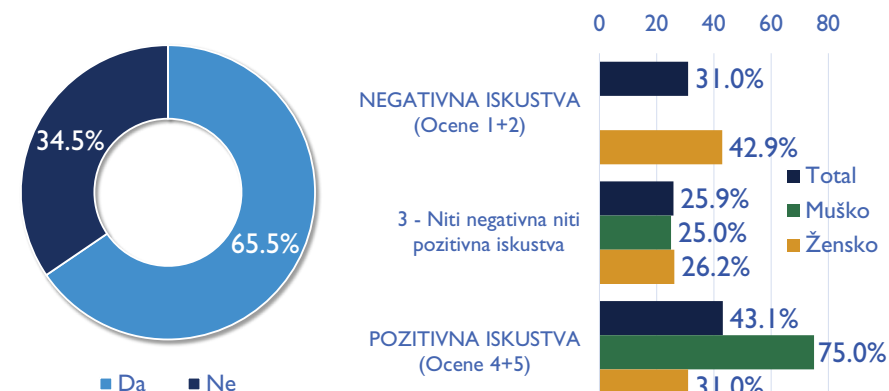
Ukupna populacija, N=36, Baza: oni koji su zaposleni i lako su došli do zaposlenja (30% od ciljane populacije); Otvoreno pitanje; Više odgovora

PITANJE: Možete li da nam objasnite u kom smislu Vam je bilo TEŠKO da nadjete zaposlenje?

Ukupna populacija, N=25, Baza: oni koji su zaposleni i teško su došli do zaposlenja (21% od ciljane populacije); Otvoreno pitanje; Više odgovora

ISKUSTVA SAMOHRANIH RODITELJA SA POSLODAVCIMA

Kod zaposlenih samohranih roditelja najčešća su pozitivna iskustva sa poslodavcem (43%), dok su negativna (31%) i neutralna iskustva (25%) nešto ređa i približno jednako zastupljena. Ono što je uočljivo je to da su samo žene prijavljivale negativna iskustva, dok su i muškarci (75%) i žene (31%) prijavljivali pozitivna. Kao što se vidi, muškarci su to činili znatno češće.

PITANJE: Da li je vas poslodavac znao za cinjenicu da ste Samohrani roditelj?

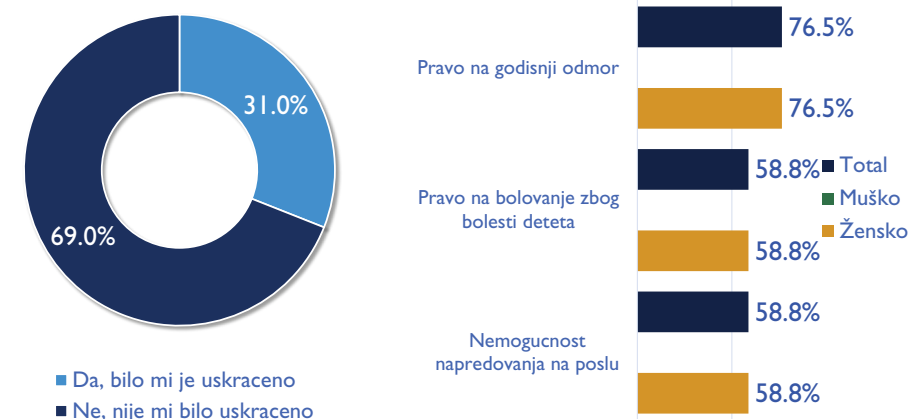
Ukupna populacija, N=61, Zaposleni 51% od ukupne populacije; Zatvoreno pitanje; Jedan odgovor

PITANJE: Kakva su Vasa iskustva sa Vasim poslodavcem u odnosu na vas polozej samohranog roditelja?

Ukupna populacija, N=61, Zaposleni 51% od ukupne populacije; Zatvoreno pitanje; Jedan odgovor

USKRAĆENOST PRAVA NA RAD

Bližu trećine ispitanih (31%) navodi da im je bilo uskraćeno neko od prava na rad i to: pravo na godišnji odmor (76%), pravo na bolovanje zbog bolesti deteta (58%), a iskusili su i nemogućnost napredovanja na poslu (58%). Sve primedbe o uskraćenosti prava na rad saopštile su žene samohrani roditelji.

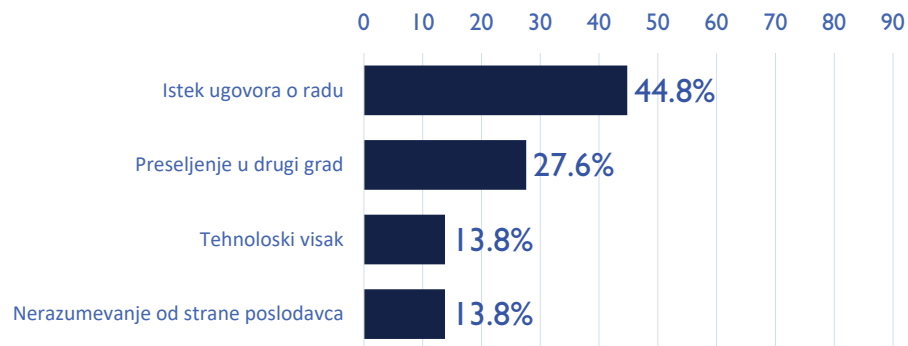
PITANJE: Da li Vam je kao zaposlenom, neko pravo bilo uskraćeno ili Vam je bilo dato zbog toga sto ste samohrani roditelj?

Ukupna populacija, N=61, Zaposleni 51% od ukupne populacije; Zatvoreno pitanje; Jedan odgovor

PITANJE: Koje Vam je pravo bilo uskraćeno?

Ukupna populacija, N=17, Oni koji su zaposleni i uskraćeno im je neko radno pravo 14% od ukupne populacije; Otvoreno pitanje; Više odgovora

Kod trenutno nezaposlenih samohranih roditelja, kao razlog za nezaposlenost se najčešće navode isticanje ugovora o radu (45%), preseljenje u drugi grad (28%), tehnološki višak (14%) i nerazumevanje poslodavca (14%).

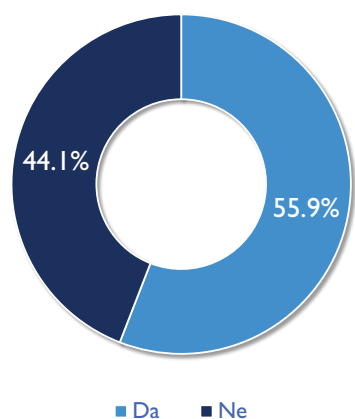
PITANJE: Ako ste bili zaposleni koji je razlog zasto ste ostali bez posla?

Ukupna populacija, N=29, Baza: trenutno nezaposleni ali su u prošlosti imali posao 24% od ciljane populacije; Otvoreno pitanje; Više odgovora

Ovde je moguće postaviti više pitanja kao npr. da li je kod svih pomenutih prestanaka ugovora o radu to bilo neophodno uraditi ili je iskorišćen istek ugovora da bi se primio novi radnik koji nema obaveze koji ima samohrani roditelj.

Takođe bi se mogli analizirati razlozi nerazumevanja poslodavca i jesu li oni bili direktno povezanisa obavezama koje radnik ima kao samohrani roditelj.

Trenutno svi nezaposleni samohrani roditelji koji su učestvovali u istraživanju traže posao (100%), s tim što nešto više od polovine (56%) smatra da je njihov status samohranog roditelja razlog što još uvek nemaju posao.

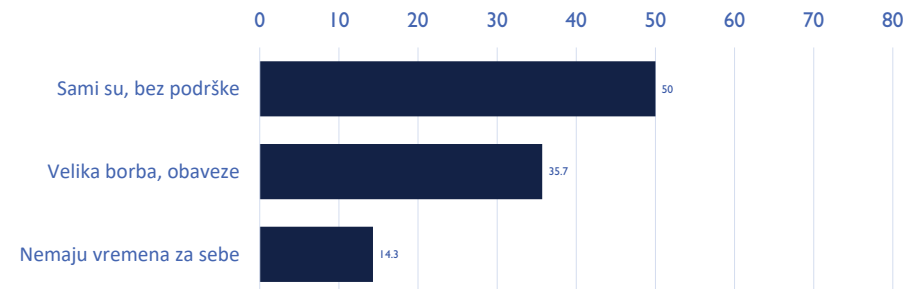
PITANJE: Da li trenutno pokušavate da nadjete posao?

Ukupna populacija, N=59, Trenutno nezaposleni 49% od ukupne populacije; Zatvoreno pitanje; Jedan odgovor

PREDUZEĆA – KLJUČNI NALAZI

ASOCIJACIJE NA POJAM SAMOHRANIH RODITELJA

Najčešće asocijacije na samohrane roditelje koje su davali radnici u preduzećima bile su da su samohrani roditelji „sami su, bez podrške“ (50%), da je to velika borba i obaveza (36%) i da nemaju vremena za sebe (14%).

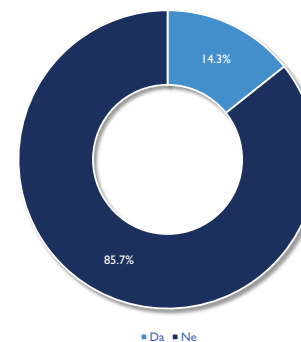
PITANJE: Na šta prvo pomislite kada čujete SAMOHRANI RODITELJ?

Ukupna populacija, N=14, 100% ukupne populacije; Otvoreno pitanje; Više odgovora

U analizi se izdvaja izjava koja sublimira odnos pojedinca koji radi u preduzeću prema samohranim roditeljima: "Pomislim koliko snage, novca i hrabrosti je potrebno samohranom roditelju da samostalno gaji dete."

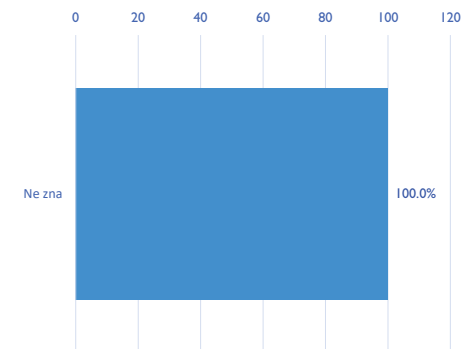
PRIMENA PROPISA I DEFINICIJA SAMOHRANOG RODITELJA

Iz odgovora je očigledno da preduzeća ne primenjuju definiciju samohranog roditeljstva (86%), a da oni koji kažu da primenjuju - ne znaju da je obrazložie (100%).

PITANJE: Da li primenjujete neki propis koji sadrzi definiciju SAMOHRANOG RODITELJSTVA?

Ukupna populacija, N=14, 100% ukupne populacije; jedan odgovor

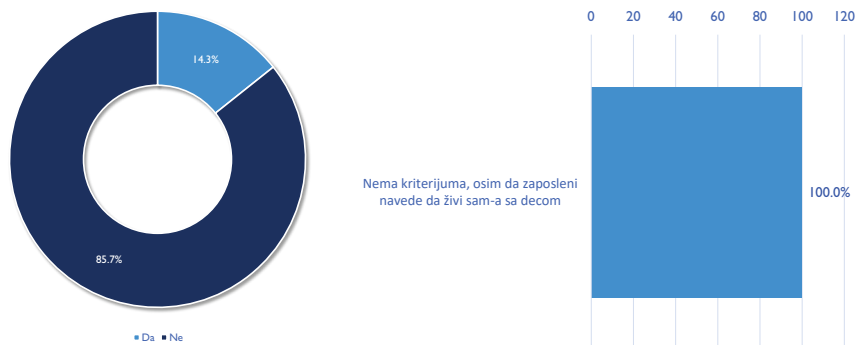

PITANJE: Ako primenjujete taj propis, kako on definise SAMOHRANO RODITELJSTVO?

Ukupna populacija, N=2, 14% ukupne populacije; jedan odgovor

EVIDENCIJA I KRITERIJUMI EVIDENCIJE SAMOHRANIH RODITELJA

Samo dve kompanije koje su učestvovalе u istraživanju (14%) navode da imaju evidenciju samohranih roditelja. Za vođenje evidencije se ne koriste nikakvi posebni kriterijumi osim da „zaposleni navede da živi sam sa decom“.

PITANJE: Da li imate evidenciju samohranih roditelja među vašim zaposlenima?

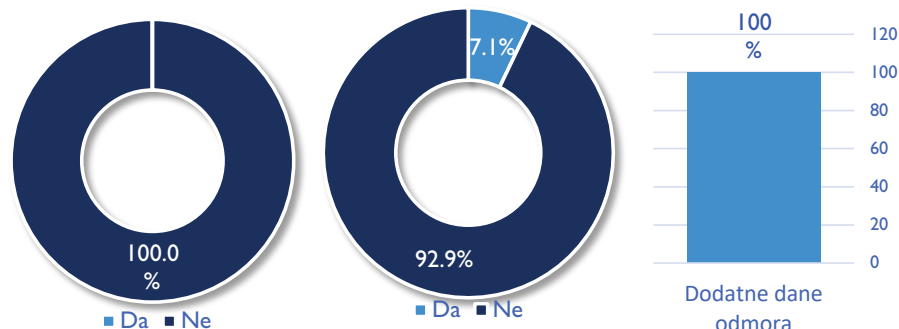
Ukupna populacija, N=14, 100% ukupne populacije; jedan odgovor

PITANJE: Ako imate evidenciju SAMOHRANIH RODITELJA, prema kojim kriterijumima definišete SAMOHRANO RODITELJSTVO?

Ukupna populacija, N=2, 14% ukupne populacije; jedan odgovor

PROGRAMI POMOĆI RODITELJIMA

Ni jedna od kompanija koje su učestvovalе u istraživanju nije navela da ima poseban program za roditelje, dok je samo jedna navela da ima program isključivo za samohrane roditelje i to u vidu davanja dodatnih dana odmora.

PITANJE: Da li imate određene programe namenjene svim roditeljima, koji nisu posebno ustanovljeni kao zakonska obaveza poslodavca (dnevni boravak dece, usluga kuvanja/pranja/peglanja/... neke druge usluge)?

Ukupna populacija, N=14, 100% ukupne populacije; jedan odgovor

PITANJE: Da li imate, ili ste imali, programe i akcije koje su namenjene isključivo samohranim roditeljima?

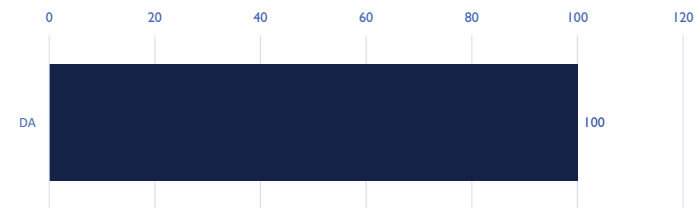
Ukupna populacija, N=14, 100% ukupne populacije; jedan odgovor

PITANJE: Ako imate programe/akcije namenjene SAMOHRANIM RODITELJIMA koji su to programi/akcije?

Ukupna populacija, N=1, 7% ukupne populacije; jedan odgovor

SPREMNOST NA UČESTVOVANJE U PROGRAMU USKLAĐIVANJA RADA I RODITELJSTVA

Svi predstavnici kompanija koje su učestvovalе u istraživanju su izrazili želju da učestvuju i u programu usklađivanja rada i roditeljstva (100%).

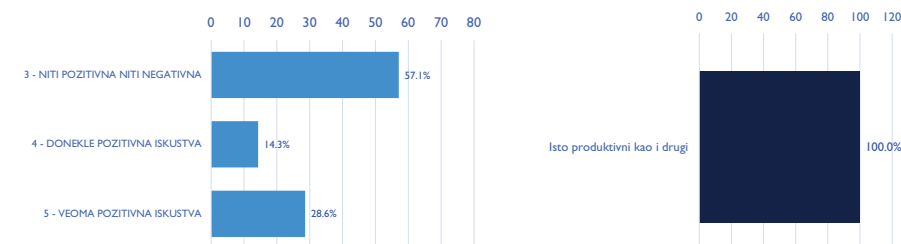

PITANJE: Da li ste zainteresovani da u okviru Vašeg društveno odgovornog poslovanja učestvujete u kreiranju program koji bi olakšali uskladenost rada i roditeljstva?

Ukupna populacija, N=14, 100% ukupne populacije; Jedan odgovor

ISKUSTVA SA ZAPOSLENIM SAMOHRANIM RODITELJIMA I PERCEPCIJA PRODUKTIVNOSTI

Više od polovine učesnika u istraživanju nema ni pozitivna, ni negativna iskustva sa samohranim roditeljima. Samohrani roditelji se ne diferenciraju od drugih radnika po osnovu produktivnosti. Drugim rečima, ne smatraju se ni kao bolji ni kao lošiji radnici od drugih.

PITANJE: Kakva su Vaša iskustva kao poslodavca sa Vašim zaposlenima koji su SAMOHRANI RODITELJI?

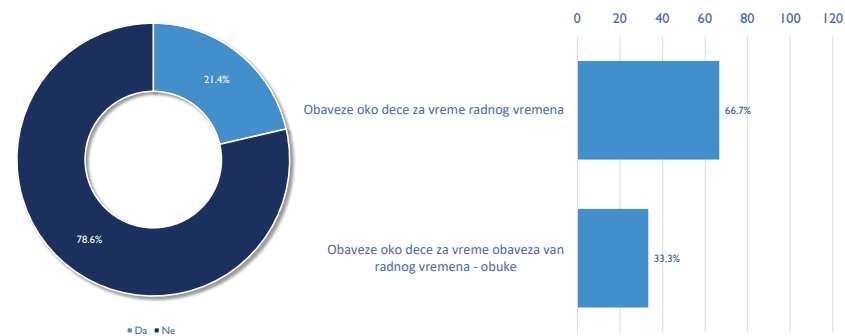
Ukupna populacija, N=14, 100% ukupne populacije; , Jedan odgovor

PITANJE: Kakvo je Vase mišljenje kada je reč o produktivnosti SAMOHRANIH RODITELJA?

Ukupna populacija, N=14, 100% ukupne populacije; , Jedan odgovor

UPOZNATOST SA PROBLEMIMA SAMOHRANIH RODITELJA

Firme uglavnom nisu upoznate sa problemima samohranih roditelja koji rade kod njih (79%), dok oni koji kažu da jesu navode obaveze oko dece za vreme radnog vremena (67%) i obaveze oko dece van radnog vremena (33%).

PITANJE: Da li imate uvid u probleme SAMOHRANIH RODITELJA na radu?

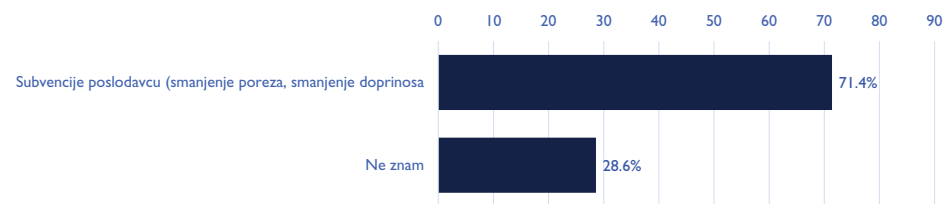
Ukupna populacija, N=14, 100% ukupne populacije; , Jedan odgovor

PITANJE: Koji su to problemi?

Ukupna populacija, N=3, 21% ukupne populacije; , Jedan odgovor

OLAKŠICE KOD ZAPOSŁJAVANJA SAMOHRANIH RODITELJA

Zaposleni najčešće spominju smanjenje doprinosa i smanjenje poreza kompaniji zbog zapošljavanja samohranih roditelja (71%) kao poželjne mere koje bi država mogla da primeni.

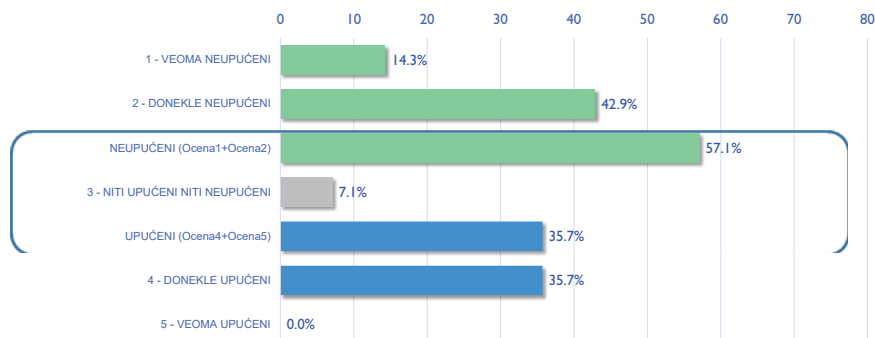

PITANJE: Koje su to olakšice/mere koje bi Vas motivisale da kao poslodavac zaposlite više SAMOHRANIH RODITELJA?

Ukupna populacija, N=14, 100% od ciljne populacije; Otvoreno pitanje; Više odgovora

OBAVEŠTENOST SAMOHRANIH RODITELJA O POGODNOSTIMA KOJE MOGU DA OSTVARE

Više od polovine ispitanih kompanija smatra da su samohrani roditelji uglavnom neupućeni i neinformisani o prednostima koje njihov status pruža (57%).

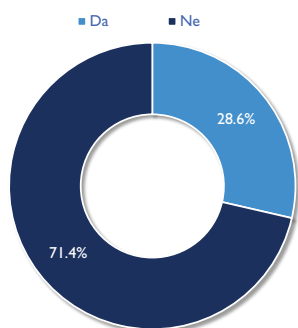

PITANJE: Da li smatrate da su SAMOHRANI RODITELJI dovoljno dobro upućeni ka svim pogodnostima (merama, uslugama) koje mogu da ostvare zbog njihovog statusa?

Ukupna populacija, N=14, 100% ukupne populacije; Jedan odgovor

RODNA RAVNOPRAVNOST

U okviru ispitanog uzorka, znatno više kompanija se izjasnilo da ne vode računa o rodnoj ravnopravnosti (71%).

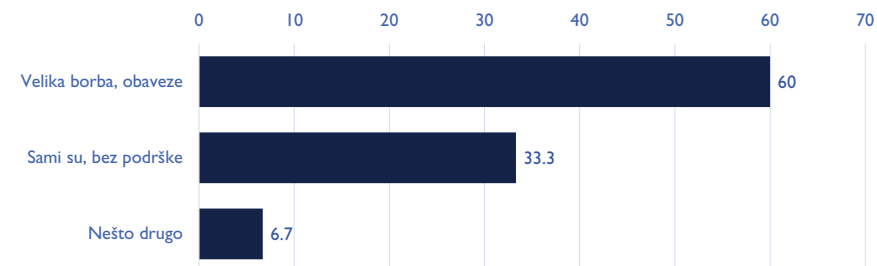
PITANJE: Da li vodite računa da u Vasem preduzeću imate jednak broj zaposlenih po polu pri zapošljavanju?

Ukupna populacija, N=14, 100% ukupne populacije; jedan odgovor

DRŽAVNE INSTITUCIJE – KLJUČNI NALAZI

ASOCIJACIJE NA POJAM SAMOHRANI RODITELJ

Najčešće asocijacije zaposlenih u državnim institucijama na pojam samohrani roditelj bile su da je to velika borba i obaveza (60%) i da su sami i bez podrške (33%).

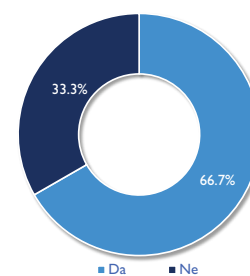
PITANJE: Na šta prvo pomislite kada čujete SAMOHRANI RODITELJ?

Ukupna populacija, N=15, 100% ukupne populacije; Otvoreno pitanje; Više odgovora

Možemo izdvojiti izjavu koja pokazuje odnos pojedinca koji radi u državnoj instituciji prema samohranim roditeljima: "Prva pomisao kada čujemo 'samohrani roditelj' je dete koje odrasta bez ljubavi jednog roditelja."

POZICIJA SAMOHRANIH RODITELJA

Tačno dve trećine od ukupnog broja ispitanih smatra da se samohrani roditelji nalaze u lošijoj situaciji od ostatka populacije. Kao glavne razloge navode probleme usklađivanja brojnih obaveza koje samohrani roditelji imaju (60%) i neravnotežan položaj u odnosu na druge (90%).

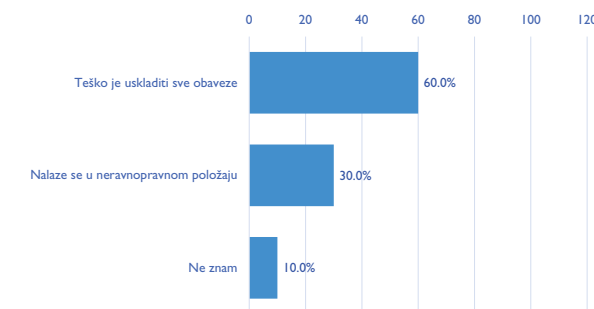

PITANJE: Da li smatrate da se SAMOHRANI RODITELJI nalaze u potencijalno lošijoj poziciji za ostvarenje nekih prava, nego ostatak populacije?

Ukupna populacija, N=15, 100% ukupne populacije; jedan odgovor

PITANJE: Zasto smatrate da se SAMOHRANI RODITELJI nalaze u potencijalno lošijoj poziciji za ostvarenje nekih prava, nego ostatak populacije?

Ukupna populacija, N=10, 67% ukupne populacije; jedan odgovor

DEFINICIJA SAMOHRANIH RODITELJA, INTERNI PROPISI I PRIMENA

Većina ispitanih u državnim institucijama izjavljuje da njihove interne procedure ne sadrže definiciju samohranog roditeljstva (80%), dok oni koji su rekli da primenjuju (20%) kao definiciju navode različite sadržaje. Zaposleni u Nacionalnoj službi za zapošljavanje primenjuju definiciju samohranih roditelja iz Nacionalnog akcionog plana.

PITANJE: Da li vaše interne procedure sadrže definiciju SAMOHRANIH RODITELJA?

Ukupna populacija, N=15, 100% ukupne populacije; jedan odgovor

PITANJE: Ako Vase interne procedure sadrže definiciju SAMOHRANOG RODITELJA koje je Vasa definicija?

Ukupna populacija, N=3, 20% ukupne populacije; jedan odgovor

Oko 73% zaposlenih u državnim institucijama navodi da nema propise koji sadrže definiciju samohranih roditelja, ostalih 27% navodi da imaju takve propise. 75% njih navodi kao propis Nacionalni akcioni plan i jedan službenik/ca lokalne samouprave navodi da je to lice koje se brine o detetu bez pomoći.

PITANJE: Da li primenjujete neki propis koji sadrži neku definiciju SAMOHRANIH RODITELJA?

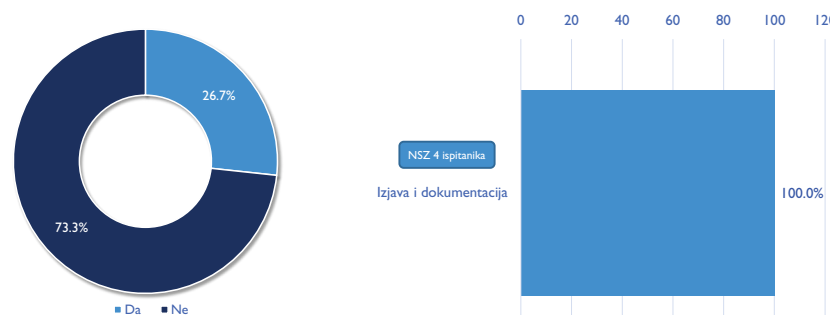
Ukupna populacija, N=15, 100% ukupne populacije; jedan odgovor

PITANJE: Ako Vase interne procedure sadrže definiciju SAMOHRANOG RODITELJA koje je Vasa definicija?

Ukupna populacija, N=4, 27% ukupne populacije; jedan odgovor

EVIDENCIJA SAMOHRANIH RODITELJA

Većina sagovornika izjavljuje da nemaju evidenciju samohranih roditelja (73%), dok oni koji to imaju (27%) evidenciju baziraju na izjavi samohranih roditelja i priloženoj dokumentaciji.

PITANJE: Da li u Vasoj instituciji postoji evidencija SAMOHRANIH RODITELJA?

Ukupna populacija, N=15, 100% ukupne populacije; jedan odgovor

PITANJE: Ako postoji evidencija, koji su sve kriterijumi za evidentiranje SAMOHRANIH RODITELJA?

Ukupna populacija, N=4, 27% ukupne populacije; jedan odgovor

POSEBNE USLUGE NAMENJENE SAMOHRANIM RODITELJIMA

Većina ispitanih navodi da nemaju posebne usluge namenjene samohranim roditeljima (87%). Oni koji su se izjasnili da imaju, kao primere su navodili davanje stipendija učenicima i studentima, pomoć u refundiranju troškova prevoza, smanjenje cena vrtića (lokalna samouprava).

PITANJE: Da li u Vasoj instituciji postoje posebne usluge namenjene SAMOHRANIM RODITELJIMA?

Ukupna populacija, N=15, 100% ukupne populacije; jedan odgovor

PITANJE: Koje su to usluge?

Ukupna populacija, N=2, 13% ukupne populacije; jedan odgovor

PREDLOG POBOLJŠANJA POLOŽAJA SAMOHRANIH RODITELJA

Od mera koje bi poboljšale položaj samohranih roditelja, zaposleni u institucijama najčešće navode mogućnost većeg odsustvovanja sa posla (20%), pravljenje evidencije samohranih roditelja (13%), primenu postojećih propisa (13%), itd.

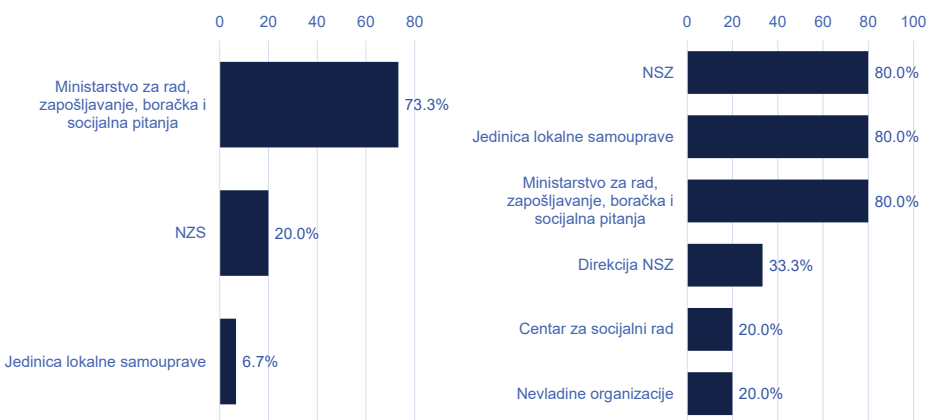

PITANJE: Sta po Vama, Vasa institucija treba prvo da ucini da bi se položaj SAMOHRANIH RODITELJA poboljšao?

Ukupna populacija, N=15, 100% od ciljne populacije; Otvoreno pitanje; Više odgovora

NOSIOCI REŠAVANJA PROBLEMA ZAPOŠLJAVANJA SAMOHRANIH RODITELJA

Kao nosioci rešavanja problema zapošljavanja samohranih roditelja navode se Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja (80%), Nacionalna služba za zapošljavanje (80%) i jedinice lokalne samouprave (80%), s tim da se Ministarstvo najčešće javlja kao prvi navedeni odgovor - čime se stavlja do znanja da oni imaju presudnu ulogu u rešavanju ovog problema.

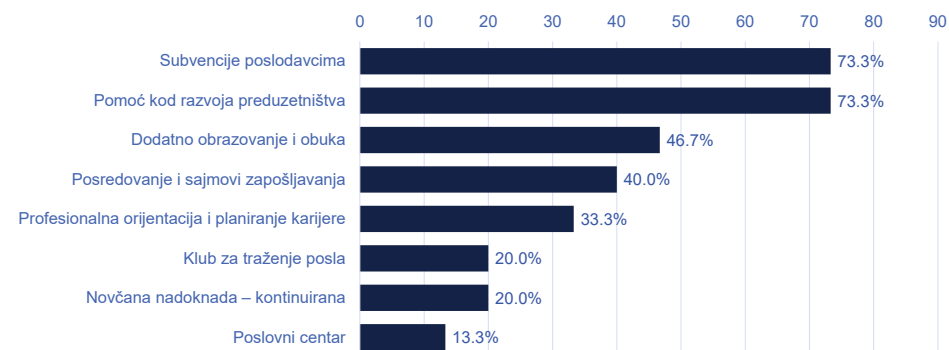

PITANJE: Od navedenih institucija, koja bi po Vama, trebalo da ima najveću ulogu u rešavanju problema zapošljavanja SAMOHRANIH RODITELJA?

Ukupna populacija, N=15, 100% od ciljne populacije; ponudjeni odgovori; Više odgovora

PROGRAMI POMOĆI SAMOHRANIM RODITELJIMA

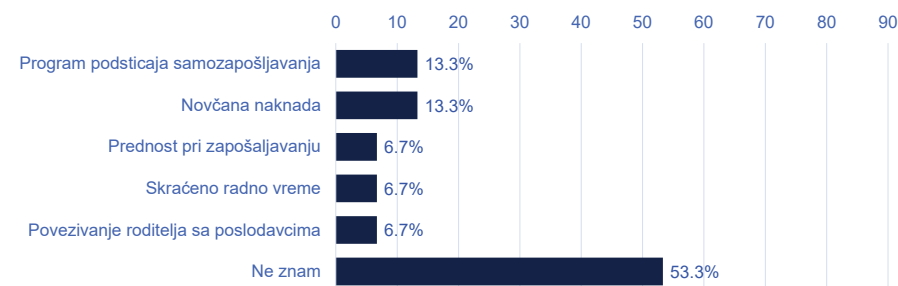
Zaposleni u institucijama misle da bi od programa samohranim roditeljima koji se navode najviše doprineli subvencije poslodavcima (73%), pomoć kod razvoja preduzetništva (73%) i dodatno obrazovanje i obuka (47%).

PITANJE: Za koje od navedenih programe i/ili usluga smatrate da mogu najviše da pomognu SAMOHRANIM RODITELJIMA kod zapošljavanja?

Ukupna populacija, N=15, 100% od ciljne populacije; Ponudjeni odgovori; Više odgovora

Kada je u pitanju predlaganje mera kojima bi institucije u kojima rade mogle konkretno da pomognu samohranim roditeljima, zaposleni navode program podsticaja samozapošljavanja (13%), novčanu naknadu (13%), prednost pri zapošljavanju (7%) itd. Nešto više od polovine ispitanih (53%) odgovorilo je da ne zna koje bi mere predložili

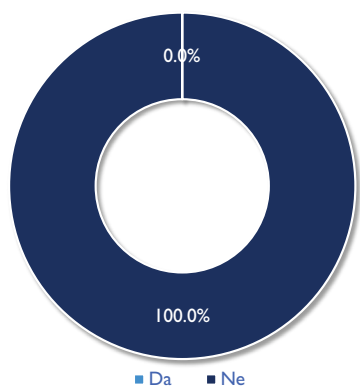

PITANJE: Da li mozete da predlozite neku meru koju bi institucija u kojoj radite mogla da usvoji u cilju poboljšavanja zaposljivosti SAMOHRANIH RODITELJA?

Ukupna populacija, N=15, 100% od ciljne populacije; Ponudjeni odgovori; Više odgovora

UPOZNATOST SA INICIJATIVOM ZA POMOĆ SAMOHRANIM RODITELJIMA

Na osnovu odgovora koji su dobijeni se može zaključiti da zaposleni u ustanovama koje se na različite načine bave samohranim roditeljima nisu upoznati sa inicijativom za pomoć samohranim roditeljima (100%).

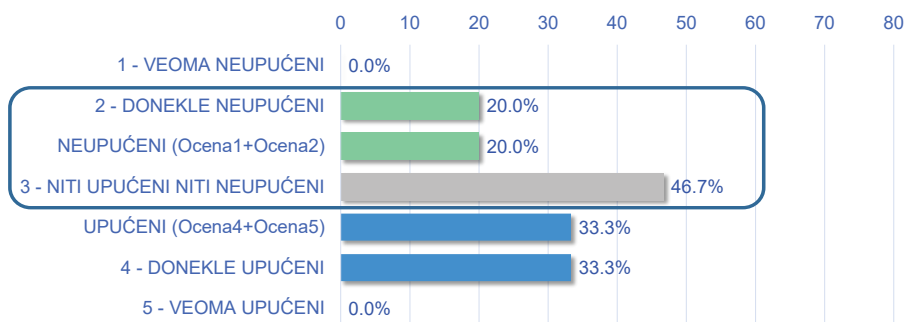

PITANJE: Da li ste upoznati sa postojanjem inicijative da se uvedu mere/procedure/p rava koja bi bila specifično usmerena ka SAMOHRANIM RODITELJIMA?

Ukupna populacija, N=15, 100% ukupne populacije; jedan odgovor

OPAŽANJE SAMOHRANIH RODITELJA I NJIHOVE UPUĆENOSTI U MERE I USLUGE KOJE SU IM NA RASPOLAGANJU

Zaposleni u relevantnim ustanovama samohrane roditelje najčešće vide niti kao upućene, niti kao neupućene u mere i usluge koje su im na raspolaganju zbog njihovog statusa (47%), zatim kao donekle upućeni (33%) i na kraju kao donekle neupućeni (20%).

PITANJE: Da li smatrate da su SAMOHRANI RODITELJI dovoljno dobro upućeni ka svim pogodnostima (merama, uslugama) koje mogu da ostvare zbog njihovog statusa?

Ukupna populacija, N=15, 100% ukupne populacije; jedan odgovor

INTEGRALNI ZAKLJUČCI

U sve tri grupe ispitanika (samohrani roditelji, kompanije, institucije) pojam samohrani roditelji asocira na dva osnovna sadržaja: **veliku borbu sa puno teškoća i samoću bez podrške**.

Ova reflektovana samoća se može definisati iz dva aspekta: kao osećanje koje roditelji imaju u situaciji kada drugi roditelj nije prisutan (sam je ostao sa detetom), ali i u odnosu na društvo koje svojim nedorečenim merama ostavlja samohrane roditelje da se sami snalaze u ostvarivanju svojih roditeljskih prava i dužnosti.

I samohrani roditelji i institucije koje se bave roditeljstvom smatraju da se samohrani roditelji nalaze u **potencijalno lošijoj poziciji** za ostvarivanje svojih prava od ostatka populacije. Ova činjenica da i predstavnici institucija misle isto ukazuje na to da društvo nije dovoljno uradilo na tome da se samohranim roditeljima obezbede ravnopravni uslovi za podizanje dece.

Ni jedna od tri grupe uključene u istraživanje nije pokazala potpuno **poznavanje definicije** samohranog roditelja. Ni preduzeća, ni relevantne institucije ne koriste propise koje sadrže definiciju samohranog roditeljstva mada predstavnici institucija pominju definicije iz Nacionalnog akcionog plana kao osnov za korišćenje.

Samohrani roditelji su u **velikom broju neinformisani o USTANOVAMA** koje su usmerene na pružanje pomoći. Među onima roditeljima koji poseduju neke informacije, najviše se od ustanova pominju Centri za socijalni rad, organizacije civilnog društva, jedinice lokalne samouprave i Nacionalne službe za zapošljavanje. Za **neinformisanost o PROGRAMIMA** pomoći samohranim roditeljima. Kao glavni razlog za nekorisćenje programa se navodi činjenica da ne znaju da takvi programi uopšte postoje.

Preduzeća koja su anketirana, kao i relevantne ustanove, u velikoj većini **nemaju posebne usluge namenjene samohranim roditeljima** (više od 85%).

Veliki deo preduzeća i anketiranih institucija (osim NSZ) **nemaju evidenciju** o broju samohranih roditelja. Obrazloženje za ovakvo stanje se nalazi u činjenici da ne postoje jasni kriterijumi za definisanje samohranog roditelja.

Kao mere za popravljjanje svog položaja samohrani roditelji najčešće navode to da im se da **prednost u zapošljavanju i daljem školovanju**, kao i pomoć u ostvarivanju prava na alimentaciju.

Flexibilno radno vreme, povlastice kompanijama koje zapošljavaju samohrane roditelje, kao i poreske olakšice neki su od predloga koji samohrani roditelji upućuju zakonodavcu u cilju lakšeg dolaska do posla.

Samohrani roditelji bi program pomoći najradije koristili **preko organizacija civilnog društva**.

Loša iskustva sa poslodavcima su uglavnom imali samohrani roditelji – majke i to kroz uskraćivanje prava na godišnji odmor, pravo na bolovanje zbog bolesti deteta i nemogućnosti napredovanja na poslu.

Ovaj podatak nije moguće interpretirati na osnovu informacija koje su prikupljene u ovom istraživanju, ali je svakako zabrinjavajuće da su majke te koje su imale loše iskustvo. Poželjno je da se u nekom narednom projektu utvrdi šta je razlog za ovakvu pojavu.

Poslodavci ne vide samohrane roditelje niti kao lošije, niti kao bolje radnike od drugih.

Kod nezaposlenih samohranih roditelja kao razlog za ostanak bez posla se najčešće navodi istek ugovora o radu, preseljenje u drugi grad, nerazumevanje poslodavaca itd.

Svi anketirani samohrani roditelji koji su trenutno bez posla u ovom trenutku pokušavaju da nađu posao i više od polovine njih veruje da je činjenica da su samohrani roditelji razlog što još uvek nemaju posao.

STRATEŠKI PRAVCI U RADU NA POBOLJŠANJU POLOŽAJA SAMOHRANIH RODITELJA - PREDLOZI

1. Precizno formulisanje pojma samohranog roditelja
2. Definisane kriterijuma i procedura za evidenciju samohranih roditelja u preduzećima i institucijama
3. Informisanje samohranih roditelja o pravima koje imaju i mogu da koriste
4. Promocija ustanova i programa koji se tiču pomoći samohranim roditeljima
5. Pokretanje inicijative kod zakonodavca:
 - da se daju olakšice preduzećima koje zapošljavaju samohrane roditelje
 - da se da prednost samohranim roditeljima kod traženja posla
 - da se daju posebne olakšice samohranim roditeljima koji su u radnom odnosu

Fondacija Ana i Vlade Divac
Ilije Garašanina 53a/7, 11120 Beograd
Telefon: +381 11 3341755

Email: hod@divac.com
web: divac.com

